

Wyniki finansowe towarzystw i funduszy emerytalnych w 2003 roku

Powszechne towarzystwa emerytalne¹ w 2003 r. zanotowały 12,5-krotne zwiększenie zysku netto w stosunku do roku poprzedniego. Zarządzane przez towarzystwa otwarte fundusze emerytalne poprawiły swoje wyniki finansowe, osiągając blisko 4 mld zł zysku.

Aktywa powszechnych towarzystw emerytalnych w 2003 r. ukształtowały się na poziomie 1,7 mld zł i były o 30,4% wyższe niż przed rokiem. W ich strukturze aktywa obrotowe stanowiły 68,0% (o 10,2 pkt więcej niż w roku 2002). Wzrost wartości aktywów obrotowych był spowodowany zwiększeniem krótkoterminowych należności oraz inwestycji (odpowiednio o 111,9% do kwoty 101,1 mln zł oraz 51,5% do 1040,8 mln zł).

Kapitały własne towarzystw wyniosły 1508,9 mln zł, co oznacza 34,8% wzrost w skali roku. Do wzrostu tego przyczyniło się zmniejszenie straty z lat ubiegłych (o 20,2 mln zł) i poprawa wyniku bieżącego okresu obrotowego. **Rezerwy na zobowiązania** na koniec 2003 r. osiągnęły wartość 118,8 mln, tj. 80,8% wyższą niż w roku poprzednim. **Zobowiązania ogółem** zmniejszyły się w tym czasie ponad 2-krotnie do 31,7 mln zł.

Przychody netto ze sprzedaży wzrosły o 28,2% do poziomu 1010,1 mln zł. Zwiększenie przychodów wynikało ze wzrostu opłaty za zarządzanie (o 51,2%) i opłaty dystrybucyjnej (o 1,4%). **Koszty związane z działalnością operacyjną** wyniosły 782,5 mln zł i zmniejszyły się w skali roku o 3,9%. W ich strukturze koszty akwizycji stanowiły 21,0% wobec 18,7% w roku 2002, a koszty agenta transferowego i koszty prowadzonego przez towarzystwo rejestru członków funduszy 20,2% wobec 18,6%.

Wzrost przychodów netto oraz zmniejszenie kosztów operacyjnych spowodowało, że w 2003 r. powszechne towarzystwa emerytalne osiągnęły 227,6 mln zł **zysku ze sprzedaży** (w roku poprzednim strata 26,7 mln zł). Po uwzględnieniu wyniku na pozostałej działalności towarzystwa uzyskały 534,4 mln zł zysku brutto. Obciążenia tego zysku podatkiem dochodowym wyniosły 85,2 mln zł. W efekcie, powszechne towarzystwa emerytalne zamknęły 2003 r. **zyskiem netto** 449,2 mln zł (wobec 36,0 mln zł zysku przed rokiem).

W 2003 r. **otwarte fundusze emerytalne** dysponowały **aktywami ogółem** o wartości 45,4 mld zł, tj. o 43,1% większymi niż w poprzednim roku. W tym czasie zobowiązania ogółem wzrosły ponad 3-krotnie do 606,2 mln zł. Największą dynamikę zaobserwowano w zakresie zobowiązań wobec członków (wzrost z 74,5 mln zł do 562,1 mln zł). Aktywa netto funduszy emerytalnych ukształtowały się na poziomie 44,8 mld zł (31,6 mld zł w roku 2002).

Według stanu na koniec grudnia 2003 r. **portfel inwestycyjny** stanowił 97,3% aktywów ogółem (96,0% przed rokiem). W jego strukturze dominowały obligacje (26280,9 mln zł) i akcje (14337,3 mln zł), stanowiące łącznie 91,8% wartości portfela. W stosunku do 2002 r. udział obligacji w portfelu zmniejszył się na rzecz akcji, bonów skarbowych oraz depozytów i bankowych

---

¹ Informację opracowano na podstawie danych Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. Dane obejmują 16 PTE i 17 OFE w 2002 r. oraz 16 PTE i 16 OFE w 2003 r.

papierów wartościowych. W 2003 r. fundusze miały w portfelu 382,9 mln zł **obligacji** skarbowych o zmiennym oprocentowaniu, tj. obligacji będących formą spłaty zobowiązań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.² W portfelu akcyjnym 14196,9 mln zł stanowiły **akcje** spółek notowanych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. W porównaniu z rokiem 2002 najbardziej zwiększyło się zaangażowanie funduszy w spółki związane z przemysłem i budownictwem (wzrost o 108,1%) oraz usługami (86,0%).

Przychody z inwestycji otwartych funduszy emerytalnych wzrosły o 27,6% i wyniosły 1932,6 mln zł. W przychodach tych dominowały odsetki, stanowiące 85,1% przychodów (85,4% w poprzednim roku). **Koszty operacyjne** ukształtowały się na poziomie 293,0 mln zł, co oznacza ponad 1,5-krotny wzrost w skali roku. Główną pozycją generującą koszty pozostało wynagrodzenie dla towarzystw, ale jego udział spadł o 1,9 pkt i na koniec 2003 r. stanowił 77,7% kosztów operacyjnych.

Wynik z inwestycji wzrósł o 23,8% do 1639,6 mln zł. W tym czasie fundusze emerytalne zrealizowały 225,2 mln zł zysku z inwestycji (spadek o 51,2%) oraz zanotowały 2125,0 mln zł niezrealizowanego zysku z wyceny (wzrost o 56,3%). **Zysk finansowy** wykazany na koniec 2003 r. przez otwarte fundusze emerytalne był o 26,2% wyższy niż przed rokiem i wyniósł 3989,8 mln zł. Wyższa dynamika wzrostu aktywów netto niż wyniku finansowego spowodowała, że w skali roku rentowność funduszy nieznacznie spadła (z 0,10 pkt do 0,09 pkt).

W Centralnym Rejestrze Członków prowadzonym przez ZUS w 2003 r. było zarejestrowanych 11,5 mln członków otwartych funduszy emerytalnych (53,0% stanowili mężczyźni), natomiast liczba rachunków prowadzonych przez fundusze emerytalne wyniosła 12,0 mln³. W stosunku do 2002 r. roku zmniejszył się o 1,3 pkt udział rachunków martwych, na które nie wpłynęła żadna składka. Nadal jednak średnio 16,8% rachunków pozostało pustych. Dla poszczególnych funduszy odsetek martwych rachunków wahał się od 50,4% do 4,3% rachunków ogółem. W 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazał do funduszy emerytalnych 10158,8 mln zł składek oraz 133,8 mln zł odsetek, co w skali roku oznacza wzrost odpowiednio o 7,0% oraz 138,5%.

---

² Skarb Państwa przejął zobowiązania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek opłaconych za okres od 1.04.1999 r. do 31.12.2002 r. i nieprzekazanych w terminie do funduszy oraz z tytułu odsetek należnych od tych składek. Zobowiązania te zostaną uregulowane w formie obligacji skarbowych. (Ustawa z 23.07.2003 r. o przejęciu przez Skarb Państwa zobowiązań ZUS z tytułu nieprzekazywania składek do otwartych funduszy emerytalnych; Dz. U. z 2003 r. nr 149, poz. 1450).

³ Liczba członków zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Członków Otwartych Funduszy Emerytalnych prowadzonym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest różna od liczby rachunków prowadzonych przez otwarte fundusze emerytalne, ponieważ otwarty fundusz emerytalny otwiera rachunek po zawarciu umowy członkostwa, natomiast identyfikacja i rejestracja w Centralnym Rejestrze Członków następuje w późniejszym terminie.

Tablica 1.1 **Bilans powszechnych towarzystw emerytalnych**

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.
	w mln zł	
Aktywa trwałe	557,1	550,6
Wartości niematerialne i prawne	48,6	41,6
Rzeczowe aktywa trwałe	19,7	14,1
Należności długoterminowe	1,0	0,8
Inwestycje długoterminowe	224,2	223,2
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	263,6	270,9
Aktywa obrotowe	761,7	1 168,8
Zapasy	0,6	0,5
Należności krótkoterminowe	47,7	101,1
Inwestycje krótkoterminowe	687,2	1 040,8
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	26,2	26,4
SUMA AKTYWÓW	1 318,8	1 719,4
Kapitał własny	1 119,3	1 508,9
Kapitał podstawowy	1 559,9	1 565,5
Akcje własne	-	-
Kapitał zapasowy	1 210,0	1 162,2
Kapitał z aktualizacji wyceny	1,4	-0,2
Pozostałe kapitały rezerwowe	-	-
Wynik finansowy z lat ubiegłych	-1 688,0	-1 667,8
Wynik finansowy netto okresu obrotowego	36,0	449,2
Odpisy z zysku netto w ciągu okresu obrotowego	-	-
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	199,5	210,5
Rezerwy na zobowiązania	65,7	118,8
Zobowiązania długoterminowe	0,0	0,2
Zobowiązania krótkoterminowe	64,4	31,5
Rozliczenia międzyokresowe	69,4	60,0
SUMA PASYWÓW	1 318,8	1 719,4

Tablica 1.2 **Rachunek wyników powszechnych towarzystw emerytalnych**

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.
	w mln zł	
Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi	787,7	1 010,1
<i>w tym:</i>		
opłata dystrybucyjna	624,5	633,1
opłata transferowa, o której mowa w art.134 ust. 1 pkt 2 ustawy o funduszach emerytalnych	4,7	5,1
opłata transferowa, o której mowa w art.134 ust. 1 pkt 3 ustawy funduszach emerytalnych	4,2	2,5
opłata za zarządzanie	150,7	227,8
Koszty działalności operacyjnej	814,4	782,5
<i>w tym:</i>		
koszty akwizycji	152,1	164,3
koszty agenta transferowego i koszty rejestru	151,5	158,1
koszty reklamy	34,0	23,9
opłata na rzecz Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych	8,9	13,5
wpłata na rachunek rezerwowy	145,2	141,4
wpłata na Fundusz Gwarancyjny	10,8	11,7
pokrycie niedoboru funduszy emerytalnych	5,5	-
podatki i opłaty	43,9	39,3
amortyzacja	22,6	14,0
Wynik ze sprzedaży	-26,7	227,6
Pozostałe przychody operacyjne	13,1	291,5
Pozostałe koszty operacyjne	26,9	24,0
Wynik z działalności operacyjnej	-40,5	495,1
Przychody finansowe	88,2	50,5
Dywidendy i udziały w zyskach	-	-
Odsetki	36,6	23,2
Zysk ze zbycia inwestycji	28,0	19,4
Aktualizacja wartości inwestycji	21,1	6,2
Inne	2,5	1,7
Koszty finansowe	9,0	11,2
Odsetki	1,0	0,2
Strata ze zbycia inwestycji	1,0	1,3
Aktualizacja wartości inwestycji	0,9	6,4
Inne	6,1	3,3
Wynik z działalności gospodarczej	38,7	534,4
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	-	-
Wynik finansowy brutto	38,7	534,4
Podatek dochodowy	2,7	85,2
Pozostałe obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	-	-
Wynik finansowy netto	36,0	449,2

Tablica 2.1 Bilans otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.
	w mln zł	
Aktywa	31 752,1	45 439,3
Portfel inwestycyjny	30 487,5	44 232,8
Środki pieniężne ogółem	484,3	432,4
Środki pieniężne na rachunkach bieżących	1,0	3,8
Środki pieniężne na rachunku przeliczeniowym	332,1	305,1
Pozostałe środki pieniężne	151,2	123,5
Należności ogółem	780,3	774,1
Należności z tytułu dywidend	0,2	0,5
Należności z tytułu odsetek	711,6	744,3
Należności od towarzystw	4,3	3,0
Należności z tytułu zbytych składników portfela	59,3	22,2
Pozostałe należności	4,9	4,1
Rozliczenia międzyokresowe czynne	-	-
Zobowiązania ogółem	187,5	606,2
Zobowiązania wobec członków	74,5	562,1
Zobowiązania wobec depozytariuszy	0,3	0,0
Zobowiązania wobec towarzystw	27,6	7,8
Zobowiązania z tytułu nabytych składników portfela	71,3	18,3
Zobowiązania z tytułu nie przeliczonych jednostek na rachunku rezerwowym	3,8	0,8
Zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów	-	-
Pozostałe zobowiązania	0,5	3,5
Rozliczenia międzyokresowe bierne	9,5	13,7
Aktywa netto	31 564,6	44 833,1
Kapitał funduszy	27 985,0	40 236,5
Kapitał rezerwowy	417,5	606,8
Wynik finansowy	3 162,1	3 989,8
Kapitały razem	31 564,6	44 833,1

Tablica 2.2 Rachunek zysków i strat otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.
	w mln zł	
Przychody z inwestycji	1 514,9	1 932,6
Dywidendy	94,5	161,5
Amortyzacja dyskonta od dłużnych papierów wartościowych nabytych poniżej wartości nominalnej	91,5	60,6
Odsetki	1 293,0	1 645,6
Różnice kursowe dodatnie	35,8	64,8
Pozostałe	0,1	0,1
Koszty operacyjne	190,8	293,0
Wynagrodzenie dla towarzystw	151,9	227,8
Opłaty dla depozytariuszy	9,0	10,0
Amortyzacja premii od papierów wartościowych nabytych powyżej wartości nominalnej	5,4	38,3
Odsetki i prowizje od zaciągniętych kredytów i pożyczek	-	-
Różnice kursowe ujemne	24,5	16,9
Pozostałe	0,0	0,0
Wynik z inwestycji	1 324,1	1 639,6
Zrealizowany i niezrealizowany zysk (strata)	1 821,6	2 350,2
Zrealizowany zysk (strata) z inwestycji	461,9	225,2
Niezrealizowany zysk (strata) z wyceny	1 359,7	2 125,0
Wynik z operacji	3 145,7	3 989,8
Przychody z tytułu pokrycia niedoboru	16,4	-
Wynik finansowy	3 162,1	3 989,8

Tablica 2.3 Stopa zwrotu otwartych funduszy emerytalnych za 24 miesiące¹⁾

W okresie:	Średnia ważona stopa zwrotu w %	Minimalna wymagana stopa zwrotu w%	Kwota niedoboru w mln zł
31.03.2000 – 29.03.2002	15,614	7,807	16,4
30.06.2000 – 28.06.2002	19,779	9,890	-
29.09.2000 – 30.09.2002	23,131	11,566	-
29.12.2000 – 31.12.2002	21,965	10,983	-
30.03.2001 – 31.03.2003	26,290	13,145	-
29.06.2001 – 30.06.2003	32,953	16,477	-
28.09.2001 – 30.09.2003	38,829	19,415	-
31.12.2001 – 31.12.2003	26,046	13,023	-

¹⁾ Liczona zgodnie z *Ustawą o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych* (art. 172, 173).

Tablica 2.4 Portfel inwestycyjny otwartych funduszy emerytalnych

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.	2002 r.	2003 r.
	w mln zł		w %	
Akcje Narodowych Funduszy Inwestycyjnych	67,5	45,3	0,2	0,1
Akcje spółek na regulowanym rynku giełdowym	8 180,6	14 292,0	26,8	32,3
Bony skarbowe	580,2	1 719,9	1,9	3,9
Depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe	803,1	1 698,9	2,6	3,8
Obligacje	20 412,2	26 280,9	67,0	59,4
<i>w tym obligacje skarbowe o zmiennym oprocentowaniu</i>	-	382,9	-	1,5
Inne lokaty	443,9	195,8	1,5	0,5
OGÓŁEM	30 487,5	44 232,8	100	100

Tablica 2.5 Akcje w portfelach otwartych funduszy emerytalnych w ujęciu sektorowym

Wyszczególnienie	2002 r.	2003 r.	2002 r.	2003 r.
	w mln zł		w %	
Finanse	2 822,2	3 575,5	34,5	25,2
Banki	2 801,3	3 575,4	99,3	100
Ubezpieczenia	20,9	-	0,7	-
Pozostałe finanse	-	0,1	-	0
Przemysł	2 956,2	6 152,3	36,1	43,3
Budownictwo	242,3	449,9	8,2	7,3
Chemiczny	1 569,8	2 998,9	53,1	48,7
Drzewny	247,4	614,5	8,4	10,0
Elektromaszynowy	71,1	67,3	2,4	1,1
Lekki	6,6	4,8	0,2	0,1
Materiałów budowlanych	149,1	346,6	5,0	5,6
Metalowy	389,4	1 191,8	13,2	19,4
Spożywczy	248,2	388,9	8,4	6,3
Przemysł – pozostałe	32,3	89,6	1,1	1,5
Usługi	2 402,2	4 469,1	29,4	31,5
Handel	210,5	465,3	8,7	10,4
Informatyka	605,3	1 022,1	25,2	22,9
Media	252,5	312,7	10,5	7,0
Telekomunikacja	1 193,0	2 414,9	49,7	54,0
Usługi pozostałe	140,9	254,1	5,9	5,7

Tablica 2.6 Członkowie otwartych funduszy emerytalnych według wieku i płci*)

Wiek	2002 r.			2003 r.		
	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem
	w osobach					
17 lat i mniej	84 308	61 715	146 023	62 970	44 360	107 330
18-20	348 188	254 952	603 140	312 791	236 791	549 582
21-25	1 157 820	987 563	2 145 383	1 144 782	971 077	2 115 859
26-30	1 233 446	1 138 188	2 371 634	1 302 470	1 205 184	2 507 654
31-35	956 229	893 373	1 849 602	1 029 130	961 849	1 990 979
36-40	789 864	758 986	1 548 850	803 198	768 867	1 572 065
41-45	737 707	698 796	1 436 503	753 189	725 360	1 478 549
46-50	445 235	328 065	773 300	524 042	419 573	943 615
51 lat i więcej	87 168	28 213	115 381	141 616	55 944	197 560
Razem	5 839 965	5 149 851	10 989 816	6 074 188	5 389 005	11 463 193

Tablica 2.7 Składki przekazywane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do otwartych funduszy emerytalnych*)

Przekazane w okresie:		Kwota składek	Odsetki	Liczba składek
		w mln zł		w szt
lipca	2002	1 143,4	5,3	13 064 855
	2003	1 339,3	3,9	15 008 296
sierpnia	2002	479,0	17,0	8 079 617
	2003	438,4	0,2	7 532 263
września	2002	678,0	0,7	8 953 024
	2003	759,7	0,4	9 588 615
października	2002	1 064,8	2,0	12 397 495
	2003	1 053,2	0,1	12 116 707
listopada	2002	457,5	14,9	7 253 959
	2003	692,5	70,4	8 754 863
grudnia	2002	1 063,4	4,1	11 137 345
	2003	1 216,9	43,9	14 586 647
19.05.1999 – 31.12.2002		27 994,3	150,0	270 038 237
19.05.1999 – 31.12.2003		38 164,2	283,9	394 401 733

*) Dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.